

Groot worden door klein te zijn

Ledevaartkerk, zondag 1 september 2019

Ds. Sara Dondorp

Eerste Schriftlezing: Deut. 24:17-22

Tweede Schriftlezing: Luc. 14:1 en 7-14

Inleiding

We gaan het vandaag hebben over verschillen tussen mensen. En hoe mensen met die verschillen omgaan. Je hebt grote mensen en kleine mensen. En soms kan je dat aan de buitenkant niet zien. Iemand die klein is, kan heel belangrijk zijn en iemand die groot is kan heel onbelangrijk zijn. Maar voor God telt iedereen mee. Verschillen zijn er natuurlijk wel, maar daar gaat 't uiteindelijk niet om. Klein of groot, voor God maakt het helemaal niet uit. Dat is het thema van vandaag: Groot worden door klein te zijn.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Het moet een ongezellige maaltijd zijn geweest. Jezus is te gast bij een vooraanstaande farizeeër. Bij een prominente gastheer. Zo iemand die een naam te verliezen heeft. De farizeeër en zijn collega's houden Jezus in het oog en Jezus houdt hen in het oog. Niet echt een ontspannen sfeer. Jezus houdt zijn gastheer een spiegel voor. En daarbij spaart hij hem bepaald niet. Hij heeft gezien hoe de gasten dringen voor de beste plaatsen. En hij vertelt ze een verhaal over een bruiloftsfeest. Waarbij de gasten allemaal azen op de ereplaats.

Een bruiloft is vaak beeld voor Gods Koninkrijk. Maar de voordringerij uit dit verhaal past daar niet bij. Ellebogenwerk is van alle tijden. Wat wil dit verhaal ons zeggen? Volgens mij gaat het om meer dan sociaal gedrag bij feestjes. Volgens mij gaat het om hoe je met je medemensen omgaat. Hoe je tegen je medemensen aankijkt. Begin je met vertrouwen, of op z'n minst 't voordeel van de twijfel, of beginnen we meteen met argwaan en wantrouwen. In onze tijd is helaas vaak sprake van het laatste. Dat is vooral goed te zien in de internationale politiek van vandaag. Afgelopen week hebben we een sterk staaltje gezien rondom Brexit. Politici die vooral met hun eigen positie bezig lijken te zijn, en nauwelijks oog meer hebben voor de chaos die ervan kan komen. In wat voor wereld komen we terecht, als we onze medemens allereerst wantrouwen? Als mensen elkaar helemaal niet meer durven te vertrouwen? Volgens mij kom je dan in het tegendeel van Gods heerschappij, een wereld waarin mensen elkaar ontlopen of zelfs bevechten. Een wereld waarin mensen vooral voor hun eigen positie zorgen. "Ik eerst, en de rest zoekt het maar uit!" In de praktijk zijn het de gewone mensen die de dupe worden, en de laatste tijd ook het milieu, de schepping. Volgens mij is dat wat Jezus hier aan de orde stelt. Hoe sta je in het leven? Hoe ga je met je medemensen om?

Wat zou Jezus van al die politieke spelletjes vinden? In de evangeliëlezing van vanmorgen, zien we het voor ons. Prominenten die bij elkaar gaan eten. Om te netwerken, om gezien te worden, om hun macht te vergroten, om eer te vergaren. Ze zien vooral zichzelf en hun eigen plek. Niet hun medemensen met hun noden. Jezus zit er tussen en ziet het gebeuren. Hij ziet het en prikt het mechanisme door. Het sociale leven zou niet op alleen macht gericht moeten zijn, maar ook op verbinding, op solidariteit, op vertrouwen. Ga nu eens helemaal door elkaar zitten, zegt hij. Heb eens lak aan je sociale positie, probeer je eens werkelijk met anderen te verbinden, laat anderen eens voorgaan. Daar word je zelf ook niet slechter van. Het is groots om klein te durven zijn.

In de gelijkenis die hij vertelt, gaat Jezus nog een stap verder. Als je nog eens een maaltijd houdt, nodig dan niet de burgemeester en de geldschieter uit, mensen die je hogerop kunnen brengen in het leven. Maar armen, kreupelen, verlamden en blinden, mensen die je niets te bieden hebben. Dat zegt hij nota bene tegen zijn gastheer! Die prominente farizeeër. Volgens ongeschreven regels van gastvrijheid zou dat wel eens een grove zonde kunnen zijn, om op die manier je gastheer te schofferen! Wat Jezus zegt is zoets als: "Dank u, het eten is lekker, maar u hebt het helemaal fout gedaan, u moet heel andere mensen aan tafel uitnodigen!" Hij noemt een paar voorbeelden van ideale maaltijdgasten. Armen, kreupelen, verlamden en blinden. Zij mochten in die tijd de tempel niet in. Iedereen wist dat. Zij mochten geen priester worden. Het zijn mensen die uitgesloten zijn van macht en invloed. Mensen waar prominenten niet mee gezien willen worden. Laat staan dat ze die voor een feestmaal zouden uitnodigen. Het moet voor de gastheer een schok zijn geweest, dat Jezus zoets tegen hem zegt. Een bepaald onpopulaire uitspraak, waar Jezus zich zeker niet geliefd mee maakt. Maar daar gaat het hem ook niet om. Jezus is er niet op gericht sociaal te stijgen, hij is gericht op sociale rechtvaardigheid. Het gaat niet om de plek die je voor jezelf verzekert, niet om de ruimte die je voor jezelf reserveert, maar om de ruimte die je anderen laat. Geef anderen ook een kans. Kom uit je eigen bubbel, zouden we nu zeggen. Stap uit je comfort-zone. Durf tegen de stroom in te gaan. Durf je eigen voordelen te relativiseren, of beter nog: durf dat wat jou in het leven gegeven is, te delen. Durf bescheiden te zijn, durf de minste te zijn. Het is groots om klein te durven zijn.

Het wordt spannend als we die vraag op onszelf betrekken. Wie zijn er in onze tijd buitengesloten? Dat kan wel eens een moeilijke vraag worden. Als wij een feest geven, is een vrouw in boerka dan welkom? Om even een modern voorbeeld te noemen. Volgens deze gelijkenis vermoed ik dat Jezus haar toe zou laten. Het gaat me hier niet om de boerka als kledingstuk te verdedigen. Daar heb ik ook zo mijn twijfels bij. Waar het mij om gaat is de schok te voelen die Jezus teweeg bracht. Waar leggen wij de grens tussen wie er bij hoort en wie niet? Want wie er in de maatschappij niet bij hoort, die hoort er in het feest naar Gods bedoeling juist wel bij. Bestaande verhoudingen worden radikaal omgedraaid. En mensen worden radikaal aan het denken gezet. Makkelijk wordt het er zeker niet van, maar volgens mij is dat ook niet de bedoeling van het evangelie.

In deze gelijkenis worden sociale verhoudingen ter discussie gesteld. Iets dergelijks zien we in Deuteronomium. Als je gezegend bent met een rijke oogst, laat dan iets achter voor wie minder gezegend is. Want ooit was jij ook niet meer dan een slaaf... Uiteindelijk zijn rijkdom en welvaart maar relatief. Het valt jou toe, maar het had ook een ander toe kunnen vallen. Je rijkdom is in deze opvatting niet in de eerste plaats jouw verdienste, het is iets wat jou gegeven is, wat jou is toevertrouwd, en wat je dus niet voor jezelf moet vasthouden, maar moet uitdelen. Wees ruimhartig, is de boodschap. Gun het anderen ook. En dan niet alleen degenen van wie je iets terug verwacht, maar juist ook degenen die jou niets te bieden hebben. Wees solidair, zorg dat we samen verder kunnen. Het is groots om klein te durven zijn.

Jezus zet de wereld op z'n kop. Aan tafel bij een machtig man, spoort hij aan de verhoudingen om te draaien. Als het erop aan komt, kiest Jezus voor de machtelozen. Als het erop aan komt, gaat hij tegen de prominenten in. Niet omdat hij tegen prominenten is, maar omdat hij macht relativeert. Macht op zichzelf is niet verkeerd. Als het maar goed gebruikt wordt. Als het maar gericht is op recht en gerechtigheid, om een eerlijke plek voor iedereen, groot en klein. Jezus houdt machthebbers een spiegel voor. Wie horen er bij en wie horen er niet bij? Hij zet

degenen die er in zijn wereld niet bij horen in het licht. De armen, kreupelen, verlamden en blinden. Het is een categorie mensen die angst zou kunnen inboezemen. Een vrouw in een boerka is daar een sprekend voorbeeld van. En angst is een emotie die mensen van elkaar verwijderd. Als je je medemensen gastvrij uitnodigt, met hen in gesprek gaat en hen de ruimte geeft zichzelf te zijn, is dat een teken van vertrouwen. Vertrouwen is wat mensen bindt. Zelfs over sociale verhoudingen heen, al is dat bepaald niet altijd makkelijk.

Wie horen er bij en wie horen er niet bij? Zijn dat mensen die anders zijn, zoals vrouwen in boerka? Of zijn dat juist de mensen die bang zijn voor het onbekende? Degenen die de angst uitdragen en tegenstellingen accentueren? Dat laatste is zelden een goed idee. Want hoe verschillend mensen ook zijn, we zijn allemaal mensen. Wie horen er bij en wie horen er niet bij? Daar is geen eenduidig antwoord op. Als je eenmaal begint met een taal van wantrouwen en uitsluiten, raakt het vertrouwen steeds verder buiten beeld. Over en weer. En hoe komen we weer terug bij vertrouwen? Hoe komen we terug bij geloof in elkaar, geloof in de samenleving? In het groot heb ik er geen antwoord op. In het klein kan ik alleen maar bedenken: als wij allemaal hardnekkig blijven vertrouwen in onze medemensen, als wij dat vertrouwen hardnekkig blijven uitdragen, dan is dat een klein begin. Dat is al moeilijk genoeg. Zo zouden we onder elkaar zichtbaar kunnen maken wat God met Zijn Koningschap bedoelt. Daar is het Jezus met zijn tegendraadse verhaal om te doen. Om juist daar waar het vooral om de macht lijkt te gaan, in het huis van een prominente farizeeër, hardnekkig het vertrouwen in medemensen uit te dragen. Het is groots om klein te durven zijn.

Amen